

Odpustenie a zmierenie prináša slobodu

November: Jubilejná katechéza pre dospelých

Odpustenie a zmierenie prináša slobodu

Slová ktoré stratili svoj význam

V súčasnosti často počúvame slová ako sú rozdelenie, zmierenie, odpustenie či polarizácia. Zaznievajú v správach, v diskusiách ale aj v osobných rozhovoroch. Hovorí sa, že spoločnosť je polarizovaná, že potrebujeme viac porozumenia a dialógu. No čím viac tieto slová používame, tým viac sa zdá, že strácajú svoj obsah a devalvujú. Odpustenie sa redukuje na frázy typu „nebrať si veci osobne“ alebo „treba urobiť hrubú čiaru“. Zmierenie sa zamieňa s povrchným kompromisom a pravda s vlastným názorom. Niekedy sa môže dokonca zdať, že slová, ktoré by mali prinášať uzdravenie, zostali prázdne. A predsa, túžba po pokoji, po obnovení vzťahov a po slobode zostáva v každom z nás.

Obranný postoj ako pasca nečinnosti

Bez tvorivého prístupu a slobody jednotlivcov sa nikdy nedostaneme bližšie ku lepšej a spravodlivejšej spoločnosti, ale zároveň pritom hrozí zásadné nebezpečenstvo a síce, že niečo pobabreme. Táto situácia sa nám nezriedka javí ako začarovaný kruh a mnoho ľudí práve z tohto dôvodu nechce riskovať. Vedie ich k postoju, ktorý sa v športe zvykne označovať ako „obranárstvo“. Ide o taktiku, v ktorom takmer všetky svoje sily venujem snahe zabrániť súperovi dosiahnuť gól, kôš alebo bod. Z obrany sa stáva jediná stratégia a túžbou už nie je vyhrať ale neprehrať. Takáto stratégia síce môže niekedy zabrániť prehre ale paradoxne zápasy nevyhráva. V každodennom živote býva postoj „radšej neurobím nič, aby som niečo nepokazil“, nezriedka ospravedlňovaný kresťanskou pokorou a opatrnosťou. Podobáme sa tak ale sluhovi z Ježišovho podobenstva o talentoch (Mt 25,14–30), ktorý dostal jeden talent a zakopal ho do zeme, „aby ho nestratil“. Pán ho však nakoniec pokarhal nie preto, že by urobil niečo zlé, ale preto, že neurobil nič. Jeho „obranárstvo“ nebolo svätosťou, ale neplodnosťou. Kde ale nájsť z tejto situácie východisko? Máme ho priamo pred sebou: Zlodej nemusí byť do smrti zlodejom, ako si myslel Sokratés, ktorý sa domnieval, že človek je odsúdený žiť so svojim zločinom nadosmrti.

Odpustenie a zmierenie prináša slobodu

November: Jubilejná katechéza pre dospelých

Biblická logika obrátenia a odpustenia

V tomto ohľade je biblická etika obrátenia a odpustenia jedinečná a jasne presahuje všetky čisto racionálne etické systémy. Preto možno ľútosť, odpustenie a obrátenie považovať za etické jadro kresťanstva. Kresťanstvo tu nie je na to aby nám hovorilo, že kradnúť sa nemá, to už vedeli aj iní, ale chce pomôcť tomu, kto niečo ukradol alebo jednoducho niečo zlé spravil, teda každému z nás. Pekne je to vidieť na príbehu o Dávidovi, Nátanovi a Betsabe (2 Sam 11-12). Dávid koná nemorálne: preberie bojujúcemu Uriášovi manželku a privedie ju do druhého stavu. Potom sa to snaží naraďiť na Uriáša a keď sa mu to nepodarí, nechá ho postaviť do prvej línie aby zahynul. A potom si kľudne zoberie Betsabe za manželku. Ale prichádza prorok Nátan, ktorý na príklade Dávidovi ukáže, čo vlastne urobil. Dávid týždeň neje, nespí, modlí sa. A potom sa dočítame, že mu je odpustené. Máloktorá historická postava urobila niečo tak hanebné a predsa je Dávid veľkým mužom na ktorého sa odvoláva celá židovská a neskôr aj kresťanská tradícia. Zdá sa, že mu bolo naozaj odpustené.

Pravda ako počiatok odpustenia

Čo je ale neoddeliteľnou zložkou tohto odpustenia? Nestačí urobiť povestnú „hrubú čiaru“, ale treba ničomnosť pochopiť ako ničomnosť. A v tomto priznaní sa otvára cesta von z tohto maléru: ľútosť a obrátenie, odvrátenie sa od zlého. Avšak priznať si chybu, to býva ťažké. Čím viac sme do nej investovali, tým ťažšie to je. Priznanie si chyby je priznaním si dlhu, nedostatku. Vstupujeme do akejsi pubertálnej neistoty: Ako by som vyzeral, keby som niečo priznal? Čo si ostatní pomyslia? Konáme často podľa známeho kartárskeho pravidla: “Keď si už začal klamať, musíš v tom pokračovať, inak prehráš!” Ale život nie je mariáš.

Sila priznať si chybu a nádej na odpustenie

Priznať chybu môže iba človek, ktorý má na čom stáť, ktorý priznaním nepoprie sám seba. Dokáže to len ten, kto nie je závislý od ilúzie vlastnej dokonalosti. Ak má človek vnútornú oporu – vie, kým je, a jeho hodnota nezávisí od výkonu či bezchybnosti – vtedy môže priznať, že sa pomýlil, a nestrátiť pritom svoju dôstojnosť. Kresťanstvo k tomuto kroku pridáva ešte jednu podstatnú vec – nádej na skutočné odpustenie. A práve táto nádej umožňuje úprimný pohľad na seba samého a nielen to, umožňuje aj riskovať, teda konať inak ako sme konali doteraz. Aby sme našli odvahu pustiť sa do niečoho potrebujeme nádej, že keď to nedopadne dobre, môže

Odpustenie a zmierenie prináša slobodu

November: Jubilejná katechéza pre dospelých

nám byť odpustené. Že je táto nádej zneužiteľná? Ale áno, samozrejme že je. Ale už z rímskeho práva vieme že „abusus non tollit usum“ teda, že zneužitie nebráni použitiu.

Spravodlivosť nie je pomsta

Spravodlivosť je určite nesmierne dôležitá tak v osobnom ako aj vo verejnom živote. Lenže veľa ľudí si pod spravodlivosťou predstavuje iba trest a ten môže mať podľa Nietzscheho veľmi blízko k pomste. Predstava spravodlivosti ako rovnosti na váhach je mechanická a predpokladá nemennosť. Pre všetko živé je ale charakteristická určitá forma dynamiky. Ak má byť život človeka v plnom zmysle slova možný, potrebuje nádej, že mu môže byť odpustené. Takáto nádej zakladá možnosť byť spolu, v manželstve, v priateľstve, v reholi ale aj inde. Keby sme boli tvrdí a nezúčastnení ako biliardové gule, len by sme sa od seba odrážali. Odpustenie samozrejme nemôže byť žiadnym pravidlom, ku ktorého dosiahnutiu stačí zopäť ruky a zbožne vyvrátiť oči. To by sme mali plné ulice takýchto „kajúcnikov“ a spoločnosť by sa zrútila. Ale ako možnosť, ako nádej ho človek nutne potrebuje.

Odpustenie ako nutná súčasť našej existencie

Fenomén odpustenia je potrebný na všetkých rovinách nášho života. Vo svete ekonomiky je zavedený napr. inštitút bankrotu, ktorý je tiež nespravodlivý, nesystémový a dá sa zneužiť ale systém ho predsa ponúka. Kto by sa pustil do podnikania keby nemal aspoň elementárnu nádej, že ak to nevyjde, tak nebude musieť do konca života živiť s absolútnym minimom v starom požičanom karavane? Dokonca aj v práve existuje inštitút premlčania, ktorý je skôr karikatúrou odpustenia, ale bez neho to nejde. Skutočné odpustenie však vyžaduje, že si vinník uvedomí čo vykonal, že sa nebude vyhovárať, že to prizná a zoberie na seba následky svojho konania.

Odpustenie ako zdroj slobody a tvorivej odvahy

A ako odpustenie súvisí so slobodou? Najväčšími nepriateľmi slobody sú strach a nedostatok odvahy. A práve od nich má vízia odpustenia potenciál oslobodiť nás. Z teologického hľadiska je odpustenie obrazom Božej logiky. Boh neprelamuje zlo silou, ale mení ho láskou. Kríž je najhlbším symbolom tejto premeny: tam, kde sa zdalo, že nenávisť má posledné slovo, zaznelo „Otče, odpusť im“. Odpustenie teda nie je len morálnym úkonom, ale účinným znamením Božej moci, ktorá obnovuje stvorenie zvnútra. V živote veriaceho je prirodzené báť sa zlyhania. No

Odpustenie a zmierenie prináša slobodu

November: Jubilejná katechéza pre dospelých

Boh nežiadal od človeka dokonalosť bez rizika, ale vernosť v dôvere. Láska je vždy tvorivá a vždy v sebe nesie riziko — že veci nepôjdu podľa našich predstáv, že sa popletieme, že zlyháme. Ale len ten, kto sa odváži konať z lásky, môže aj rásť.

Modlitba

Pane, Ty poznáš naše zranenia a vieš, ako ťažko je niekedy odpustiť.

Často v sebe nosíme hnev aj smútok, ktoré nás zväzujú.

Daj nám odvahu pomenovať pravdu a silu pustiť to, čo nás drží v minulosti.

Pomôž nám odpúšťať nie zo slabosti, ale z túžby po slobode.

Nauč nás prijať druhých aj seba samých takých, akí sme — krehkých, ale schopných nového začiatku. Amen.